

Det demokratiska samtalet

En granskning av politiskt deltagande bland bloggar i FRA-debatten

Abstract

Vi blev nyfikna på hur Internet formar nya former för påverkan av demokratiskt politiskt deltagande. Med denna nyfikenhet tar uppsatsen avstamp utifrån den debatt som pågick bland bloggare inför voteringen av FRA-lagstiftningen 2008. Med utgångspunkt från Jurgen Habermas koncept om den publika sfären samt Lincoln Dahlbergs riktlinjer för deliberativa internet-forum genomförs en kvalitativ textanalys där de kvalitativa aspekterna av deltagande och interaktion undersöks. Undersökningen visar att debatten i bloggarna inte alltid lever upp till ett deliberativt demokratiideal. Aktörernas sociala resurser och positioner reflekteras i debatten och påverkar formen av interaktion som leder till låsta debattpositioner. Däremot ser vi att bloggen som medium har potential när en öppen informationshantering tillämpas och mer strukturerade diskussioner förs.

Nyckelord: media, bloggar, politiskt deltagande, deliberation, publik sfär, FRA,
Antal ord: 9 783

Innehållsförteckning

<u>1 Inledning.....</u>	<u>5</u>
1.1 Bakgrund.....	5
<u>2 Syfte och frågeställningar.....</u>	<u>7</u>
2.1 Problemformulering.....	7
2.2 Syftesformulering.....	8
2.3 Frågeställningar.....	8
<u>3 Teoretisk bakgrund.....</u>	<u>9</u>
3.1 Begreppsdefinitioner.....	9
3.2 Deltagande i den publika sfären.....	9
3.3 Deliberation som form för deltagande.....	10
3.4 Bloggars potential.....	11
3.5 Interaktion i den publika sfären.....	12
3.6 Det deliberativa samtalet.....	12
<u>4 Material och metod.....</u>	<u>15</u>
4.1 Val av material	15
4.2 Val av metod	16
4.2.1 Operationalisering - Analysschema.....	16
4.2.2 Validitet och reliabilitet.....	17
4.3 Problem med metod och material.....	18
<u>5 Analys och resultat.....</u>	<u>19</u>
5.1 Staffan Danielsson.....	19
5.1.1 Bloggen som helhet.....	19
5.1.2 Samtalets struktur.....	19
5.2 Fredrick Federley	22
5.2.1 Bloggen som helhet.....	22
5.2.2 Samtalets struktur	22
5.3 Marie Andersson - Opassande.....	24
5.3.1 Bloggen som helhet	24

5.3.2 Samtalets struktur.....	24
5.4 Bloggens funktioner.....	26
6 Sammanfattning.....	28
7 Referenser.....	31
8 Bilaga.....	32

1 Inledning

Den mediala sfären har genomgått en snabb utveckling med Internets tekniker för kommunikation och informationsutbud. Traditionella politiska kanaler, intresseorganisationer och politiska aktörer publicerar sig på nätet för profilering och opinionsbildning. Även privata aktörer engagerar sig i politiska forum. Med Internet som kommunikationsverktyg har tillfälliga kampanjer och proteströrelser attraherat allmänheten till engagemang. I samband med ökad åtkomst och tillgänglighet har Internet tillskrivits potentialen att stärka det politiska deltagandet. Genom social media som exempelvis e-postlistor, chatforum och bloggar ser man att en arena för åsiktsutbyte och informationsspridning skapats för den civile aktören. Men liksom strukturen för interaktion mellan aktörer påverkar det politiska deltagandet, påverkar även interaktion inom de nya mediala formerna sättet att delta.

Vilka aktörer som får utrymme i debatten, hur relationen mellan aktörerna tar sig uttryck i samtalet och möjlighet att påverka debatten är frågor om deltagande som gäller även för webbaserade diskussionsforum. Intresset för hur social media som ny arena för deltagande hanterar dessa frågor blev startskottet för denna uppsats.

1.1 Bakgrund

Det finns ett flertal exempel på hur social media har använts för mobilisering i politiska syften. Inför presidentval har lobbyister skapat kampanjer via facebook, miljöorganisationer har utvecklat sin traditionella verksamhet till att etablera sig på nätet. Försök har även gjorts med voteringar online om t ex policy förslag. En skillnad kan göras mellan en mer konsultativ process där staten efterfrågar medborgarens synpunkter via Internet, och en mer spontan form för civil aktivism där medborgare initierar egna forum. (Dahlgren, 2009: 160-161).

I svensk kontext är den debatt som uppstod kring FRA-lagstiftningen 2008 ett exempel på hur ett politiskt förankrat lagförslag skapade medial uppmärksamhet. Debatten pågick både inom traditionella mediekkanaler och nyare former av media. Företrädare för politiska partier uttalade sig men mer anmärkningsvärt var hur civila aktörer engagerade sig. Bakgrunden till frågan var proposition 2006/07:63 – *En anpassad Försvarsunderrättelseverksamhet* som föreslog en kraftigt utökad signalspaning av all kabeltrafik i Sverige. All trafik som korsar Sveriges gränser skulle bli föremål för övervakning vilket innebär även privatpersoners internettrafik. Den 17-18 juni 2008 röstade riksdagen igenom lag 2008:717 om signalspaning i underrättelseverksamhet. Protesterna som föregick voteringen

pågår fortfarande, nu i samband med återremittering och förändring av lagen. Trots att de borgerliga partierna röstade fram förslaget fanns det motstånd även inom partierna. Folkpartiet och Centerpartiet med företrädare som Birgitta Ohlsson och Fredrik Federley var motståndare. Majoriteten av ungdomspartierna, representanter från näringslivet och internationella organisationer kritiserade förslaget. Ett webbaserat nätverk *StoppaFRAlagen.nu* mobiliserade till en protestdemonstration utanför riksdagen den 18 juni när förslaget röstades igenom. Frågan fick också ovanligt stor uppmärksamhet på Internet genom upprädda inlägg på hundratals bloggar. (Åberg, DN 2008) Enligt en undersökning av IT-företaget Twingly¹(2008) på uppdrag av Socialdemokraterna gjordes som mest 881 inlägg på en dag i bloggar. Detta kan jämföras med antalet artiklar i media som publicerades som mest på en dag – 349. Bloggarna själva benämner fenomenet med all uppmärksamhet kring frågan för en ”bloggbävning”. (Olsson, SVD, 2008-09-18). FRA-debatten visar hur nya former av media blev en alternativ funktion för att uttrycka engagemang i en politisk fråga.

---

¹ Twingly är ett IT-företag som erbjuder en sökmotor för att på enkelt sätt hitta relevanta bloggar. Målet är att underlätta traditionell medias kontakter med bloggare. www.twingly.com/about Hämtat: 2010-08-03.

2 Syfte och frågeställningar

2.1 Problemformulering

En av de grundläggande funktionerna för demokratin är medborgarens engagemang i politiska processer. Genom ett representativt system, partimedlemskap och föreningsliv kan medborgaren kanalisera sina preferenser. I ett alltmer individualiserat samhälle finns en tendens till minskat politiskt intresse i västvärlden. Inte minst bland de grupper som av socioekonomiska skäl inte har resurser eller tillfälle att engagera sig. En konsekvens är minskat valdeltagande och misstro gentemot statens legitimitet. Samtidigt har nya former av nätverkande på regional och global nivå förändrat formen för engagemang. Den mediala sfären med dess interaktiva tekniker har varit viktig i processen av kontaktskapande. Dahlgren menar att man i dagsläget ser mest potential när det gäller utvecklingen av alternativ utomparlamentarisk politik. Sociala rörelser, sakfrågor och aktivism tar sig uttryck på en ny arena. Ett annat område som rönt intresse är utvecklingen av civilt samtal i de publika sfärerna på Internet. (Dahlgren 2009:12-17, 28-33, 159-162). Vilken inverkan de nya tendenserna har på det övergripande politiska systemet och hur de nya funktionerna för engagemang möjliggör ett demokratiskt deltagande är en omstridd fråga. För att upprätthålla ett demokratiskt system och politisk legitimitet är det värdefullt med samhällsfunktioner som bereder för medborgarens åsikt. När nya villkor skapas för intresse-aggregering är inte bara konsekvenserna för den konkreta politiken intressant utan också hur villkoren omformar strukturen för deltagande. Mot bakgrund av denna utveckling menar vi att det är intressant att undersöka hur engagemang och deltagande tar sig uttryck i en ny struktur för media.

En av de tekniker som blivit populära de senaste åren för interaktiv kommunikation är den s.k. webbloggen. Bloggen är en webbplats som presenterar kontinuerligt uppdaterade texter med möjlighet för läsaren att kommentera innehållet. I början av 2000-talet ökade användningen av bloggar hos privatpersoner i syfte att nyhetsrapportera, förmedla åsikter och information. De nya formerna av funktioner som Internet har utvecklat erbjuder större möjlighet till direktkommunikation än tidigare masskommunikation. (Nygren, Stattin & Våge, 2005: 9-18, 82-88). Debatten kring FRA uppstod spontant som proteströrelse och utspelade sig inom bloggösfären till skillnad från traditionella nyhetskanaler. Debatten blev också ett forum för att uttrycka sin politiska vilja till skillnad från privata reflektioner eller socialisering, som bloggarna ofta används till. I diskussionen bidrog både politiska representanter och privatpersoner med

informationsspridning och opinionsbildning. Vilka effekter den uppmärksammade diskussionen fick för efterföljande förändringar av förslaget är en spännande fråga, men fokus för denna uppsats är hur deltagandet som sådant tog sig uttryck. Samtalet kring FRA ställer viktiga frågor om hur interaktionen i en webbaserad diskussion förhåller sig till demokratiskt politiskt deltagande.

2.2 Syftesformulering

Denna uppsats syftar till att undersöka hur deltagandet i det politiska samtalet om FRA ser ut. Utifrån en teoretisk ram kring politiskt deltagande vill vi undersöka hur debatten i tre bloggar förhåller sig till ett antal kvalitativa aspekter av det deliberativa samtalet. Den centrala frågeställningen som är grunden för vår uppsats är: *"Hur ser strukturen för politiskt deltagande ut i debatten om FRA-lagstiftningen?"*

2.3 Frågeställningar

De aspekter vi intresserar oss för kan formuleras i dessa frågeställningar:

- Vilka aktörer deltar i det politiska samtalet?
- Hur ser deltagande och interaktion mellan aktörerna ut?
- Vilken möjlighet finns för aktörer att påverka samtalet?

3 Teoretisk bakgrund

3.1 Begreppsdefinitioner

För att gå vidare i uppsatsen är det nödvändigt att definiera några centrala begrepp. Ett centralt begrepp är det kommunikationsmedium som ligger till grund för vår analys – *webbloggen*. I början av 90-talet utvecklades konceptet med vanliga webbsidor genom att skaparna använde dem som loggbok för länkar till andra intressanta webbsidor. Snart presenterades även nyhetsmaterial och mer privata reflektioner i dagboksform. Bloggen visar oftast en huvudtext/ett inlägg på startsidan där man kan följa tidigare inlägg bakåt. I anslutning till inlägget finns en kommentarslänk där läsare har möjlighet att kommentera texten. Det finns också så kallade trackbacks som länkar till webbplatser där inlägget kommenteras. I inläggen förekommer hyperlänkar som kan betraktas som en enkel struktur för källhänvisning där läsaren kan klicka sig vidare till den information som hänvisas. Några av de förtjänster som brukar framhållas med bloggar är att de snabbt och kontinuerligt kan uppdateras. Det är enkelt för en privatperson att publicera sig utan html kunskaper och det förekommer oftast ingen extern redigering. (Nygren, Stattin, Våge, 2005: 9-12, 26-31).

Begreppet *politiskt deltagande* kräver också en närmare definition. Deltagande ska här förstås som politisk kommunikation genom samtal och interaktion. Vi gör därmed en åtskillnad mellan institutionella praktiker för deltagande, och deltagande i opinionsbildning i offentliga forum. Med stöd i Jürgen Habermas (2003: 8-15) teori om den publika sfären som arena för interaktion, samt Peter Dahlgrens (2009: 159-171) resonemang om medias betydelse för alternativa arenor utvecklar vi begreppet nedan. Begreppet *interaktion* utgörs av praktiker inom ramen för det politiska samtalet. För att urskilja relevanta aspekter använder vi oss av Lincoln Dahlbergs (2001: 620-627) riktlinjer för det deliberativa politiska samtalet som presenteras i stycke 3.6 nedan.

3.2 Deltagande i den publika sfären

Enligt Dahlgren är media en central funktion för att upprätthålla en demokratisk politisk kommunikation. Genom informationsspridning, analyser och åsiktsutbyte formas en gemensam demokratisk kultur. En av de traditioner inom politisk kommunikation som fokuserar på civilt deltagande är Habermas teori om den

publika sfären. (Dahlgren, 2009: 2-5). I verket *Borgerlig offentlighet* skildrar Habermas sina teorier kring begreppet offentlighet och dess historiska utveckling. Genom den borgerliga offentlighet som utvecklades fram till 1800-talet uppstod arenor för politisk diskussion medborgare emellan. Som motvikt till statlig myndighetsutövning framträder en påläst publik med intresse av att delta i politiska beslutsprocesser. Nyhetsförmedling och pressväsende bidrar till informationsspridning och diskussion på offentliga mötesplatser. Vad Habermas benämner som kritiskt resonemang utvecklas till en allmän opinion. Men med en allt mer kommersialiserad massmedia förskjuts publikens roll som offentlighetens producenter till en konsumerande position. Intresseorganisationer och politiska partier utnyttjar de nya mediala kanalerna för att producera budskap som medborgaren konsumerar. Det politiska deltagandet lever till skepnad kvar genom rösträtten, men den kritiskt rationella diskurs som skapar allmän opinion har ersatts av en passiv informationskonsumtion. (Habermas, 2003: 1-5, 8-11, 19-22, 201-207, 210). Habermas koncept om den publika sfären och offentligheten kan tjäna som en illustrativ idealtyp över den tänkta politiska diskussionen. Den offentliga debatten skapar engagemang och deltagande. Teorierna har kritiserats och utvecklats genom åren, men även om den ideala publika sfären kanske är utopisk kan tankekonstruktionen appliceras på samtidens offentliga debattforum. Frågan om massmedias roll som ensidig producent av politiska budskap sätts också i nytt ljus med nya former för interaktiv media.

3.3 Deliberation som form för deltagande

En demokratisk tanke som förenar den publika sfären med politiskt samtal är begreppet deliberation. Genom interaktion och samtal i den publika sfären kan olika intressen formuleras till politiska beslut. Den allmänna viljan kommer till uttryck genom aktivt medvetandegörande och resonemang kring politik. Centralt för det deliberativa samtalet är jämlikhet i såväl deltagande som beslut om agenda för samtalet. Argumenten bör sträva efter det allmänna goda och föras på ett tillgängligt och respektfullt sätt. Enligt Dahlgren kan man inom politisk teori hitta traditioner som betonar deliberation dels inom en formell beslutsprocess men också inom mer informella offentliga forum. Denna distinktion motsvaras av Habermas uppdelning i stark och svag publik sfär, där en svag utgörs av exempelvis utomparlamentariska diskussionsforum. (Dahlgren, 2009: 73, 86-87, 88).

Det deliberativa politiska samtalet är idealiskt på så sätt att det förutsätter en vidsträckt inkludering och en viss form av samtalet. Liksom föreställningen av en debatterande allmänhet i den publika sfären finns det begränsningar med formen för deliberation. En av begränsningarna är att den deliberativa processen rör sig i sfären mellan privat och offentligt när politiska intressen kommer till uttryck utanför det politiska systemet. Samtidigt är det inte heller ett privat samtal i meningen intimt. Vilka samtal som ska definieras som politiskt deliberativa kan vara en svår avgränsning. Habermas form för den kritiskt-rationella

argumentationen är också problematisk då ett krav på rationalitet skulle kunna leda till en avpersonifiering av individers intresse. Vidare kan idealet om ett jämlikt deltagande i diskussionen riskera att osynliggöra det faktum att vissa grupper inte deltar i diskursen. (Dahlgren, 2009: 86-93.) I vår förståelse av det deliberativa samtalet ser vi nyttan av att göra en avgränsning av det politiskt deliberativa samtalet för att inte omfatta kommunikation av mer intim och socialiserande karaktär. Medias funktion i en deliberativ process förutsätter visserligen att information och åsikter debatteras inom den privata sfären. Men för att urskilja samtal med inverkan på samhällsfrågor måste kanske det alltför privata lämnas därhän. På samma sätt tror vi att en rationell diskurs, trots risken att begränsa samtalets spontana uttryck, ger en bra grund för ett respektfullt möte av åsikter.

3.4 Bloggares potential

I en jämförelse mellan traditionell media och ny media i form av bloggar menar Deva Woodly att Internets potential generellt inte har ersatt övrig media som dagspress eller tv. Just bloggar kan däremot erbjuda lösningar på problem som mainstream media står inför. Nyheter och information riskerar att styras utifrån politiska eliters perspektiv. Det finns intresse av att just vissa frågor och konflikter uppmärksammas. Media har också fått rollen av underhållning för att sälja. Information paketeras i ett visst koncept och riskerar på så sätt att begränsa utrymme för kritisk reflektion. Paradoxalt nog kan också det journalistiska yrkeskravet på objektivitet leda till att endast en viss typ av analys är acceptabel när kritisk reflektion istället skulle vara förtjänstfullt. En sista problematik är att vad som blir nyheter riskerar att styras av ekonomiska intressen. Ägarskap från dominanta medieaktörer kan vara förödande för fritt informationsflöde. (Woodly 2008:109-114.)

Woodly menar att bloggen som form förändrar den politiska kommunikationen genom dess tekniska funktioner. Hyperlänken i inläggen gör att läsaren enkelt kan kontrollera källor och upptäcka andra diskussioner om ämnet. Möjligheten att kommentera inläggen ger också en direktkommunikation på ett horisontellt plan. Elitorienteringen inom traditionell media begränsar inte bloggarna eftersom de har utrymme att kritisera offentliga uttalanden. Det finns en tendens att legitimera sin blogg genom att visa på autonomi från inflytelserika aktörer. Bloggare har varken samma objektivitetskrav eller finansiella beroende som traditionell media. Det finns även ett större utrymme att erkänna sin politiska tillhörighet och argumentera från en viss ståndpunkt. Tillförlitligheten vilar istället på en rationalitet och ärlighet i resonemanget. (Woodly 2008:115-118.)

Några problem som Woodly definierar med bloggar är att objektivitetskravet är viktigt för att stärka neutralitet mot partisk propaganda. Friheten att redigera sin egen text utan kvalitetsgranskning kan också leda till missinformation. Ett annat problem som uppmärksammas är att debatten i bloggarna tycks engagera ett fragment av samhället och inte allmänheten. (Woodly 2008: 116 – 119.)

Som svar på Habermas kritik mot kommersialiserad press som opinionshämmande skulle Deva Woodlys perspektiv på bloggar kunna utgöra en positiv vision av allmänhetens interaktion i den offentliga debatten. De problem som uppmärksammas är dock väl värda att reflektera över. Förtjänsten av deliberativt deltagande i bloggans debattforum måste sättas i perspektiv till segmentering och isolering av eniga intressegrupper. Huruvida forum för specifika sakfrågor behandlar skilda perspektiv är betydande för den deliberativa formen. På samma sätt är frågan om debatten är exklusiv eller allmän viktig. Social bakgrund, utbildning och intresse kan påverka tillgängligheten. Felaktig information och ryktesspridning är också en del av bloggsfären som naturligt påverkar deliberativa aspekter. Bloggarna används ofta i socialiserande syfte, eller rent privata reflektioner utan politisk anknytning. Det finns möjlighet att vara anonym och ge uttryck för spontant privata kommentarer som kan påverka debatten.

3.5 Interaktion i den publika sfären

För att förstå deltagande i politisk kommunikation är själva interaktionen mellan aktörerna i samtalet intressant. I *Strong Democracy. Participatory Politics for a new age* utvecklar Benjamin Barber sitt perspektiv på demokratiskt deltagande. Barber menar att en grundläggande funktion för en demokratisk politisk process är samtalet som interaktion mellan människor. Det demokratiska samtalet kräver inte endast intresseartikulering och övertalning utan också gehör och affektion för det politiska. Genom samtalet förflyttar sig medborgaren från reflektion till aktion. (Barber, 2003: 173-179). Med bas i Putnams koncept om det civila samhället menar Dahlgren att interaktion inom den publika sfären är centralt för demokratin. Genom socialisering och självförverkligande produceras kunskap om viktiga demokratiska värden. Vidare ska aspekten av interaktion förstås utifrån två dimensioner. Dels interaktion med den kunskap media producerar men också som interaktion mellan medborgare för att ventilera kunskapen. När mediebudskapet genererar engagemang och diskussion sker interaktion i den offentliga sfären. Vidare menar Dahlgren att de nya medieformer som Internet erbjuder lyfter aspekten av interaktion mellan medborgare. (Dahlgren 2009: 68-69, 73-74).

Med intresse för deltagandet i ett offentligt forum blir strukturen för interaktion mellan aktörerna relevant. Den interaktiva aspekten utgörs av kommunikationen mellan deltagarna och den mediala formen för kommunikation utgörs av bland annat bloggar.

3.6 Det deliberativa samtalet

För att mer ingående förstå interaktionen i FRA debatten har vi valt att utgå ifrån några kriterier som Lincoln Dahlberg har utvecklat från Habermas kritisk-rationella diskurs. Dahlberg menar att tidigare forskning kring Internets demokratiska potential har utgått från ett komunitärt eller individualistiskt liberalt demokratiideal. I en undersökning av ett onlineforum som specifikt syftar till deliberation utgår han istället från ett deliberativt demokratiideal. Liberala och komunitära former för interaktion förutsätter individen eller gruppen som enhetlig. Kommunitära forum tenderar att bli ömsesidigt exklusiva och generera sina egna perspektiv. Mer liberala praktiker bygger på att individen endast har att ta ställning till presenterade alternativ istället för att producera opinion. Ett deliberativt forum skulle istället öppna för diversifierade åsikter och möjligheten att forma sina egna perspektiv i en kritisk-rationell diskurs. (Dahlberg 2009: 615-618, 620.)

Som en del i den publika sfärens deliberativa diskurs bör ett online forum möta ett antal kriterier. Dahlberg betonar åsiktsutbyte och *kritisk argumentation* som centralt för debatten. Resonemang för eller emot en position bör underbyggas med rationella, moraliska eller praktiska argument. Han menar att många forum lever upp till just detta krav på den politiskt deliberativa debatten. *Reflexivitet* i sina ståndpunkter och benägenhet att ompröva perspektiv i möte av motargument är av vikt för dialogen. Deltagare bör sträva efter att sätta sin egen position och intressen i relation till den sociala kontexten. Reflektion inför sina egna och andras åsikter är viktig. Att som debattör kunna *inträda i rollen av den andras* perspektiv för att förstå och sträva efter att lyssna, utvecklar samtalet i respektfull ton. En respektfull hantering av åsiktsskillnader är önskvärt. Till skillnad från exklusiva intresseforum bör ett deliberativt forum aktivt arbeta med motsatta positioner. *Ärlighet* avseende identitet och intentioner med informationshantering och inlägg i debatten stärker kvaliteten. All relevant information bör delges och debatten tjänar på öppna identiteter. För att reflektera en allmän opinion är *diskursiv inkludering och jämlikhet* en förutsättning som många Internet forum dessvärre faller kort på. Samtalet kan domineras av resursstarka debattörer och möjligheten att delta påverkas av informella begränsningar utanför forumet. Faktorer som utbildning, intresse och it-kunskap påverkar. Idealet som eftersträvas är ändå att de som berörs av frågorna bör ha möjlighet att verka inom diskursen. *Självständighet från statlig och ekonomisk makt* är slutligen viktigt för att driva en debatt i allmänhetens intressen. Online-forum påverkas ofta av marknadsföring från företag och privata intressen. Vissa forum för att stärka demokratin har utvecklats i statlig regi. För att ett forum ska vara deliberativt bör initiativet i möjligaste mån komma från engagerade medborgare. Andra aspekter som kan vara av betydelse är om forumet är reglerat avseende beteende gentemot andra debattörer, eller om det finns ramar för diskussionsämnena. (Dahlberg, 2009: 622-628.) Dahlbergs kriterier lyfter relevanta aspekter av formen för det politiska samtalet och utgör riktlinjer för hur vi kan förstå kvaliteten på en demokratisk debatt. Dessa kan visserligen modifieras men de utgör en bra grund till förståelse av den publika sfären som producent av opinion. En opinion som reflekterar medborgares skilda utgångspunkter och strävar efter allmänhet och

konsensus. De relaterar till de aspekter av deltagande, interaktion och påverkan som vi finner intressanta i debatten om FRA-lagstiftningen.

4 Material och metod

4.1 Val av material

På internet har det skrivits åtskilligt kring FRA-debatten i diverse bloggar och ett urval måste göras för att ringa in de centrala bloggarna. Ett första val skedde tidigt genom att vi fick upp ögonen för en rapport från 2008 som IT-företaget Twingly presenterat på uppdrag för Socialdemokraterna. Rapporten sammanställer de mest länkade bloggarna och blogginläggen i FRA-debatten under juni månad. Den ger en god överblick av vilka som blev opinionsbildare och vilka bloggar som var mest välbesökta. Eftersom en majoritet av bloggare har funnit vissa texter läsvärda kan just de också utgöra en grund för den allmänna opinionen. De skulle kunna betraktas som kärnan i det offentliga samtalet i bloggofären. Utifrån några av de centrala bloggarna i debatten tror vi därför det är möjligt att få ett gott exempel på hur debattklimatet gestaltade sig.

När vi valde ut specifika bloggar för analys utgick vi ifrån hur ofta andra refererade till bloggen, dvs länkade till bloggans inlägg. Länkningen i det här fallet blir ett mått på popularitet eller förmåga att skapa debatt. Det andra kriteriet vi valde efter var att få med bloggar från respektive sida i debatten eftersom det kan ge en bild av hur skilda perspektiv hanteras och bör stärka möjligheten till deliberativ dialog. Utifrån Twinglys (2008) sammanställning lät vi därför urvalet representeras både av förespråkare och av kritiker till lagförslaget. För att avgränsa mängden information utgår vi ifrån en månadsperiod mellan 1 juni och 30 juni. Debatten som helhet byggdes upp inför den 17 juni då riksdagen skulle rösta om förslaget. Den kan därför antas vara som mest intensiv innan dagen för beslut. Materialmässigt har vi begränsat oss till totalt tre bloggar och utifrån varje blogg har vi tittat på omkring 5 inlägg med kommentarer och trackbacks.

Bland dem som förespråkade FRA-lagstiftningen valde vi Fredrick Federleys blogg *federley.blogspot.com* för att han som politiker varit en uppmärksammad och framträdande person i debatten. Som Centerpartist och riksdagsledamot valdes han genom personvalet med integritetsfrågor på agendan. Till en början var han emot lagförslaget och hans slutgiltiga val att rösta ja resulterade i många kommentarer om och till honom i bloggofären. Hans inlägg om ämnet och de kommentarer som genererades utgör en knutpunkt i FRA-debatten. Fredrick Federleys inlägg tenderade att röra sig på ett mer personligt än argumentativt plan, och för att balansera analysen med en substantiellt fördjupad diskussion valde vi att komplettera med Staffan Danielssons blogg *staffandanielsson.blogspot.com*.

Med bakgrund som Centerpartist och riksdagsledamot sympatiserade även han med utökad signalspaning. Den tredje bloggen *opassande.se* författas av Marie Andersson och valdes utifrån Twinglys (2008) översikt av populära bloggar. Marie Andersson är engagerad motståndare till FRA-lagen och sympatiserar med piratpartiet som har integritetsfrågor och fildelning på agendan. Hon innehar dock ingen representativ roll inom partiet.

4.2 Val av metod

Vi har valt att analysera debatten kring FRA-lagstiftningen genom kvalitativ textanalys. Som metod innebär textanalys en djupgående analys av substansen i materialet. Eftersom vi intresserar oss för en helhetlig men djupgående bild av formen för argumentation menar vi att en kvalitativ analys är mer fruktbart. Det är inte politiska preferenser, förekomsten av argument eller den politiska frågan i sig som står i centrum utan deltagarnas bemötande av varandra. Esaiasson (2007:238) gör en skillnad mellan systematiserande och kritiskt granskande textanalys. Vår undersökning faller snarare inom ramen för systematiserande med intresse av att karaktärisera deltagarnas interaktion i ett debattforum. Således blir texten en reflektion av bakomliggande relationer mellan deltagarna. Det är inte aktörerna, förekomsten av idéer eller semantiska uttryck som är bärande utan en helhetlig bild av samtalets karaktär.

4.2.1 Operationalisering - Analysschema

När det gäller beskrivande undersökningar menar Esaiasson (2007:154-155) att ett praktiskt tillvägagångssätt för att fånga relevanta aspekter är att konstruera ett teoretiskt analysverktyg. Med syfte att karaktärisera en politisk debatt i förhållande till riktlinjer för deliberation närmar vi oss en idealtypsbasead konstruktion. Typiska aspekter av det deliberativa samtalet används för att observera hur en ny medial form kan tänkas öppna för en demokratisk politisk debatt. Fokus ligger inte på att klassificera debatten utan undersöka hur den förhåller sig till principer. För att få ett resultat som överensstämmer med våra frågeställningar samt de teoretiska fundament vi bygger undersökningen på har vi valt att göra ett frågeschema. Det tillåter oss att väva samman de element som vi funnit intressanta ur den deliberativa teori från Dahlberg och Woodlys resonemang om demokratiska kvaliteter hos bloggar. Enligt Esaiasson (2007: 243-245) är preciserade frågeställningar till textmaterialet det centrala verktyget för empiriska indikatorer på de aspekter man vill undersöka. Med utgångspunkt från våra övergripande frågeställningar formulerade vi tre tematiska områden som berör olika perspektiv till hur man kan förstå och tolka diskussionen bland

bloggarna. Vi tycker att det varit viktigt att förutom att förstå de enskilda delarna; hur diskussionen förts och bloggen som medium också förstå bloggen i sitt samhällssammanhang². De olika områdena kompletterar därför varandra i sina perspektiv och fångar sammantaget våra övergripande frågeställningar. Vi har också valt att utgå från ett öppet förhållningssätt till de svar texten producerar istället för att kategorisera stoffet till bestämda kategorier.

4.2.2 Validitet och reliabilitet

För att en undersökning ska hålla god kvalitet krävs det att den underbygger påståenden och slutsatser på ett korrekt sätt och med relevant teori. Måttstocken för en god undersökning är dels validitet och dels reliabilitet. När man talar om en undersöknings validitet avser man överensstämmelsen mellan de valda teoretiska definitionerna och de empiriska undersökningsinstrumenten (Esaiasson, 2007:63). Reliabilitet handlar å andra sidan om tillförlitligheten av de mätningar man gör i undersökningen.

För att uppnå begreppsvaliditet menar Esaiasson att operationaliseringen av teoretiska begrepp måste vara rimlig. I vårt försök att mäta formen av deltagande i det politiska samtalet tar vi stöd i tidigare teorier kring politisk kommunikation och deliberation. Med en kritisk värdering har vi formulerat centrala indikatorer i ett frågeschema. För att det ska föreligga god validitet i undersökningen bör frågeschemat stämma överens med teorin samt svara på våra frågeställningar. Vi har låtit riktlinjer från den deliberativa teorin styra frågeschemat för att se hur texterna förhåller sig till dessa. Detsamma har skett när det gäller den teori som förekommer kring bloggar. Eftersom undersökningen är beskrivande arbetar vi inte med kausala förklaringar utan fokuserar på den interna validiteten. När det gäller extern validitet tror vi att ett strategiskt val av ett fall som potentiellt kan öppna för fördjupat politiskt samtal kan belysa intressanta aspekter av internetforum. Debatten är hämtad från en svensk kontext och berör en angelägen politisk fråga.

För att undersökningen ska få hög reliabilitet är det relevant att den genomförs med precision. En första testläsning utifrån frågeschemat visade på om frågorna kunde besvaras utifrån texterna och eventuella brister korrigerades. Schemat kontrollerades på så sätt även gentemot våra teoretiska riktlinjer och huvudsakliga frågeställningar. En av oss har utfört själva analysarbetet och gjort själva grovanalysen medan den andre läst igenom både bloggar och den genomförda analysen. På så sätt har resultaten prövats genom interkodarreliabilitet.

---

² Se bilaga för frågeschema.

4.3 Problem med metod och material

När det rör sig om internet så är texters beständighet inte en självklarhet. Tidvis har vi stött på länkar till sidor som inte längre finns. Emellertid har detta inte drabbat vårt primära material utan endast någon enstaka trackback. Därmed anser vi att bortfall av material inte drabbat oss i någon nämnvärd utsträckning. Information på Internet kan uppfattas som tillfällig och föränderlig. I och med att vi undersökt material som finns i arkiv har vårt material varit statistiskt, något som också stärkt reliabiliteten.

Valet av bloggar som författats av personer med politisk tillhörighet kan motiveras genom att de trots politisk anknytning inte kan sägas direkt administreras av staten. Det föreligger politiska intressen men de utger sig för att vara privata till skillnad från statligt initierade. Vikten av att välja politiska representanter som debattörer ligger i medborgarens möjlighet att diskutera med personer i beslutsposition. Möjligheten att avkräva legitimering och direkt uttrycka sina preferenser bör kunna fördjupas. Det hade varit fördelaktigt att ha personer från ja sidan som också varit fria från politisk representativitet i och med att politiska representanter har en maktposition som trots allt gör att de kan vara benägna till att rösta på ett visst sätt. Tyvärr lyckades vi inte hitta förespråkare för ja-sidan som inte var politiska representanter. I anknytning till detta kan nämnas att förespråkare för lagen generellt var i minoritet i debatten. Vi menar att detta snarast är ett uttryck för engagemanget och inte en konsekvens av debattens demokratiska potential.

5 Analys och resultat

5.1 Staffan Danielsson

5.1.1 Bloggen som helhet

Staffan Danielsson är en riksdagsman som tillhör Centerpartiet och var därför för att man skulle rösta igenom FRA-lagen. Danielssons blogg blir delvis ett forum för debatt där många kommenterar i försök att delvis övertyga honom att rösta annorlunda. Vad som skiljer Danielsson från Federley är att han tydligare tar upp de diskussioner som förs på bloggen och aktivt försöker besvara de frågor som ställs. Danielsson är tydligt intresserad av att diskutera. Även efter det att lagen har gått igenom riksdagen påpekar han att det är viktigt med en fortsatt debatt och diskussion där frågan får diskuteras på djupet. De texter som publiceras på bloggen rör sig mellan att vara personliga åsikter och Centerpartiets officiella hållning. I och med att Danielsson är centerpartistisk riksdagsman bör man påpeka att det finns en "bias" till att stödja partiet. I texterna framgår tydliga politiska engagemang eftersom han konsekvent argumenterar för att lagen ska införas.

5.1.2 Samtalets struktur

När man betraktar Danielssons blogg ur ett jämlikhetsperspektiv ser man att han tydligt vill inkludera de som diskuterar på bloggen. Det framkommer delvis genom hur han rubriksätter sina blogginlägg. I de inlägg som rör FRA-frågan har i princip alla inlägg en inbjudande karaktär som tex "Tack för alla inlägg - några kommentarer" eller "Fortsatt dialog med svar på era FRA-frågor" (Danielsson 2008a, Danielsson 2008b). I blogginläggen som Danielsson skriver svarar han på de frågor som ställs i föregående inlägg och på så sätt uppkommer ett samtal. Därmed visar Danielsson att han läser igenom de kommentarer som skrivs och aktivt vill diskutera. Danielsson väljer emellertid att inte svara på kommentarerna direkt i kommentarsfältet. Även de som kommenterar tycks hålla med om det positiva med att Danielsson tydligt väljer att diskutera. Det finns emellertid också ett missnöje med den debatt som förs där läsarna av bloggen ibland inte tycker att debatten är tillräcklig. En kommentar visar tydligt på dessa dubbla känslor: "Du och Annie som verkar vara de enda som vågar ta en 'debatt' säger att det är svårt"

(Danielsson 2008c). Den som kommenterar syftar på att Danielsson säger att sakfrågan gör debatten komplicerad eftersom många variabler är inblandade, medan de som kommenterar vidhåller perspektivet att deras integritet tydligt kommer att kränkas om lagen röstas igenom. Kommentaren visar också på det glapp som tycks finnas mellan läsarna och Danielsson. De diskuterar på två olika nivåer. När Danielsson svarar på kommentarerna i ett eget inlägg visar han att han värderar den diskussion som förs på hans blogg. Han visar även att han lyssnar på de som kommenterar. Därmed bidrar han till att göra samtalet mer jämlikt och visar att det inte bara är hans åsikter som är värdefulla. Som Dahlgren (2009: 87) beskriver är det precis en sådan grund ett deliberativt samtal vilar bäst på där agenda och form sätts gemensamt för samtalet.

Däremot finns det fortfarande en dubbel maktposition i Danielssons bloggande som gör att situationen blir mindre jämlik. Den första maktpositionen visar sig genom Danielssons beslutsposition och som riksdagsman. Vad som än händer får han därmed sista ordet och ett samtal där alla kan känna sig fullt delaktiga försvåras. Dahlberg (2001: 623) skriver att det är viktigt med självständighet från statlig makt, vilket bloggen också kan sägas vara på ett sätt. På ett annat sätt är Danielsson själv en del av den statliga makten när han väl röstar om lagen ska godkännas eller inte. Den andra maktpositionen ligger i att Danielsson är redaktör över sin egen blogg och kan sätta agendan för vad som diskuteras. Woodly menar att bloggar inte drabbas av samma krav på att vara anpassat opartiska som traditionell media (2008:116). Friheten att redigera sin text är hos Danielsson just ett exempel på möjligheten att subjektivt lyfta ämne och diskussionstråd. Men denna redaktörsroll innebär i sig en dominerande position som riskerar att begränsa forumets inkluderande potential.

Med avseende på hur argumentationen förs försöker Danielsson att sakligt svara på de frågor som ställs. Att Danielsson på ett tydligt sätt tar upp läsarnas frågor och kritik visar att han vill bemöta den och därmed föra en rationell debatt kring sakfrågor. Samtidigt som att det syns en vilja från Danielsson att diskutera sakfrågor blir samtalet inte alltid argumenterande och resonerande. Till exempel skriver ett antal av de som kommenterar att FRA-lagen skulle bryta mot lagen varmed Danielsson vid två tillfällen svarar att lagrådet godkände lagen. Ingen djupare argumentation om FRA-lagens giltighet eller varför lagrådet funnit att den inte skulle bryta mot lagen förekommer. Danielsson återkommer även ofta till att man måste ta hänsyn till landets säkerhet och hänvisar till att FRA-lagen behövs för att skydda Sverige mot "allvarliga yttre hot". Trots att de som kommenterar påpekar att denna term är vag preciserar Danielsson den aldrig djupare.

Från de som kommenterar kommer både mer irrationella eller respektlösa kommenterar och rationella sakfrågekommentarer. Särskilt i det sista blogginlägget i slutet av månaden tycks det vara flera som har tappat tålamodet och gått ifrån ett mer rationellt argumenterande. Här blir balansen mellan att upprätthålla en rationell debatt och ge uttryck för sina spontant personliga reflektioner tydlig. Även om Dahlgren (2009: 91-92) påpekar att det finns en risk med att betona rationell argumentation tycks det kunna bidra till en respektfull ton. Dahlberg (2001: 624) menar att ett deliberativt forum kan tjäna på

ordningsregler, och bloggans relativt fria publiceringsmöjligheter kan i detta fall undergräva ett möte i dialogen.

Även om Danielsson skriver att han vill ha en fördjupad debatt om lagen tar han inte riktigt steget fullt ut. I den interaktion som Barber (2003: 173-179) beskriver saknas just ett lyssnande som tar sig uttryck i en mer resonerande attityd när Danielsson tar upp de frågor som kommentatorerna har. Denna mer djupgående information med hjälp av länkar och resonemang från tex riksdagen skulle utvidga den demokratiska kulturen som redan finns på bloggen. Konsekvensen av att Staffan inte gör detta blir att även om han tar upp de funderingar som kommentatorerna har blir de aldrig riktigt besvarade på djupet. Dahlbergs (2001: 623) betoning av att i grunden bemöta åsiktsskillnader saknas och därmed uppstår heller aldrig den fördjupade debatt som Danielsson eftersträvar på sin blogg.

När man betraktar Danielssons blogg utifrån ett ärlighetsperspektiv och hur han hanterar information i sitt skrivande ser man snabbt att han är öppen med vem han är och vad han står för, vilket han i sin tur gör i egenskap av riksdagsman. De som kommenterar har däremot inte samma tydliga identitet. En stor del är så gott som anonyma i och med att de bara anger sitt namn eller smeknamn. De som inte är helt anonyma har länkat sin signatur till en blogg eller hemsida, men de är förhållandevis anonyma om man jämför med Danielsson. När det gäller ärlighet i informationshantering saknas det i Danielssons texter länkar till underbyggd information som beskriver situationen mer utförligt. Bland de som kommenterar ser man däremot fler som länkar till sidor som underbygger den argumentation som de fört. Enstaka personer fyller även ut vad andra sagt och bidrar till tidigare argumentation som förts. På så sätt får även argumentationen möjlighet att nyanseras. I de återkommande blogginläggen nyanserar även Danielsson sitt perspektiv. Bloggens funktioner används för att följa upp diskussioner med nya infallsvinklar och reflektion över de egna åsikterna uppstår i mötet med andras.

På bloggen fungerar det ganska bra med att de som kommenterar är anonyma, emellertid förekommer det också personer som till synes skriver mer för att nedvärdera snarare än för att argumentera. Det större problemet är snarare att Danielsson inte utvecklar sin argumentation mer – något som sannolikt hade höjt debattklimatet. Ytterligare ett problem är att både Danielsson och de som kommenterar påstår att en del av framförda fakta inte stämmer. Här framträder problematiken med kvalitetsgranskning och kravet på objektivitet som Woodly diskuterar (2008:117). Med en strävan efter den ärlighet avseende information som Dahlberg (2001: 623) definierar minskar risken för bias i presentation av materialet. Intressant är att Woodly (2008:116-117) menar att vinklad missinformation sällan förmedlas på kända politikerbloggar. Hos Danielsson är det tvärtom läsarna av hans blogg som är mer måna om att understödja sitt resonemang med fakta. Kanske är det ett försök att grundlägga stark tillförlitlighet innan man kritiserar en politiker? De som kommenterar har redan ett större informationsunderlag. Hade Danielsson varit tydligare och kommit med egna källor hade en diskussion kring fakta kunnat ta plats och därmed en djupare diskussion bli till.

5.2 Fredrick Federley

5.2.1 Bloggen som helhet

Fredrick Federley är en av de personer som varit opinionsbildare under FRA-debatten. Han var en av de personer som på ett sätt symboliserade hoppet för att FRA-lagen skulle kunna fällas i riksdagen då han dels var personvald riksdagsledamot från Centern och dels hade uttalade tvivel om lämpligheten i den lag som riksdagen höll på att rösta igenom. Under juni månad bloggar Federley totalt sju gånger om saker som rör FRA-debatten. Det som framgår av Federleys blogginslag är hans tydliga ambivalens kring FRA-lagen. Hans utsätts för ett socialt tryck från två olika håll. Dels från Centerpartiet som tycker att han bör rösta igenom FRA-lagen och dels blogggläsarna som tycker att han bör rösta ner förslaget. Ett av kriterierna för en deliberativ dialog är att de olika parterna ska vara fria från privata intressen. I Federleys fall skulle man dels kunna se det ur perspektivet att han har en ambivalens inför att gynna sin politiska karriär och hålla sig väl med sin partigrupp och dels stå upp för sina ideal och sina väljare. Möjligen att han också hyser en genuin oro för att Sverige är i behov av en ordentlig signalspaning för att kunna bevara Sveriges säkerhet.

5.2.2 Samtalets struktur

När man betraktar Federleys blogg ur ett jämlikhetsperspektiv framgår det tydligt i inläggen att han har en särskild ställning. Innan omröstningen är de många som riktar sig direkt till honom som person och vädjar om att han ska rösta nej. När omröstningen har skett är det många som angriper honom och anklagar honom för att han svikit sina väljare och sitt ideal. Det blir därmed tydligt att Federley är en person med en maktposition. Det händer även ytterst sällan att Federley svarar på kommentarer i de blogginslag han skriver under juni månad. Efter omröstningen där Federley röstar ja, får hans inlägg omkring 772 kommentarer och ytterligare omkring 100 kommentarer vid nästa inlägg där majoriteten skriver hur besvikna de är på honom. Det finns således en möjlighet för allmänheten att tycka och resonera på bloggen, men dialogen och bemötandet utvecklas inte av Federley.

Eftersom Federley på ett tydligt sätt innehar en dominant roll och dessutom väljer att inte vara öppen med hur han tänker och resonerar bidrar han till en skevare maktfördelning som stärker hans maktposition. Han å sin sida vet vad som försiggår och har kontroll medan de som kommenterar vädjar till honom om att göra rätt beslut och rösta nej. Efter omröstningen händer emellertid något intressant. Det sker i någon mening ett maktskifte där de som kommenterar efterfrågar en legitimering av Federleys beslut. På grund av det stora antalet kommentarer blir Federley tvungen att ta ett steg tillbaka och vädja om förståelse.

Det blir tydligt att ett deliberativt samtal inte kan föras när någon av parterna har en övervägande maktposition. Woodly (2008: 115) menar att en fördel med bloggen är att författaren har större frihet att granska offentliga tjänstemäns uttalanden från ett icke-elitistiskt perspektiv. Författaren hämmas inte av sin position utan verkar utifrån ett alternativt synsätt. Federley som trots den privata karaktären på sin blogg även innehar en statlig position utför ingen granskning av argument utan lämnar tvärtom en tystnad kring sakfrågan. Bloggens funktion av att erbjuda en kritisk dialog undergrävs genom författarens position som politiker. Möjligheten att delta och även påverka erbjuds men samtalet riskerar snarast att reduceras till partiskt propagerande.

Utifrån ett förnuftsmässigt perspektiv där argumentationen står i fokus märker man att det varken förekommer för eller mot argument i inläggen, trots att Federley varit en av opinionsbildarna i debatten sedan tidigare. Istället förekommer det endast personliga inlägg om den ambivalens han känner inför omröstningen. Även kommentarerna saknar förnuftsmässig argumentation, och utgörs mer av uppmuntrande ord om att rösta nej i den kommande omröstningen. När lagen sedan röstats igenom förklarar han sig positiv till de integritetsbeskyddande åtgärderna och nöjd med resultatet. Det är efter detta inlägg som de allra flesta kommenterar uttrycker en besvikethet i tämligen hårda ordalag. I det sista blogginlägget i juni månad försöker han förklara situationen lite djupare men får inte något större gehör. Genom att Federley från början varken argumenterar för eller mot lagen i sina blogginlägg sätter han agendan till vad som kommer att diskuteras även bland kommentarerna. Det som tycks ske är att Federley effektivt blockerar en konstruktiv dialog kring lagens vara eller icke-vara genom att dels skriva om sin osäkerhet inför röstningen till lagen, men inte den rationella grunden för den. Dels utesluta en rationell debatt bland de som kommenterar genom sin intransparens för hur diskussionerna kring lagen förts. Det illustreras tydligt av att när han får upp emot 800 kommenterar dränks eventuella försök till debatt i mängden av besvikna kommentarer

De problemområden som framkommer när man tittar på Federleys blogg ur ett rationellt argumentationsperspektiv speglar även till stor del hur man kan förstå blogginläggen ur ett ärlighetsperspektiv. I och med att han inte öppet diskuterar sina intentioner ger han inte heller möjlighet till sina läsare att faktiskt komma med bättre råd eller att från början kritisera honom. Att han bara en endaste gång och det vagt redogör för hur han verkligen tänker i ett refererat till en tidningsartikel skriven om honom omöjliggörs en diskussion om själva sakfrågan. En annan aspekt av ärlighet är identiteten. För att över huvudtaget ha möjlighet att kommentera på Federleys blogg måste man registrera ett konto på websidan blogger. Alla de skrivna kommentarerna är därför registrerade användare även om majoriteten inte innehåller någon information. I det här fallet blir det om möjligt kanske svårare att se vilka som är ärliga med sin identitet och mer seriösa med sina åsikter.

5.3 Marie Andersson - *Opassande*

5.3.1 *Bloggen som helhet*

Marie Andersson som skriver på bloggen *Opassande* är en privatperson och har utifrån sitt eget intresse för integritetsfrågor satt sig in i FRA-debatten. Hon sympatiserar med piratpartiet i och med att de tar upp frågor som hon tycker är viktiga och hon stödjer dem även ekonomiskt. Hon innehar däremot inte några representativa poster inom partiet utan framstår snarare som starkt engagerad medborgare i frågan utan några ekonomiska eller politiska intressen i sakfrågan. De texter som Andersson skriver ifrågasätter på ett sakligt sätt varför det inte förekommit en större debatt i media om en såpass viktig lag. När texter om FRA sedan förekommer i vanliga media eller bland andra bloggar kommenterar och lägger Andersson till perspektiv som hon tycker saknas. Bloggen *Opassande* blir därför lite av en informationscentral där hon för det första skriver egna tankar kring FRA-lagen. För det andra delar med sig av information som andra kommer med genom att länka till relevanta inlägg. För det tredje kommenterar hon olika utspel som sker i vanliga media. Under juni månad har det också vid ett flertal tillfällen hänt att bloggen *Opassande* varit den mest länkade bloggen under en specifik dag (Twingly 2008). Detta förstärker intrycket av att bloggen har varit en central del av FRA-debatten och att folk upplever att det som hon skrivit varit ett nav i debatten.

5.3.2 *Samtalets struktur*

De aspekter av jämlikhet som kommer fram i Anderssons blogg yttrar sig bland annat i att hon stödjer sin argumentation på andra diskussioner som också pågår i bloggssfären. När någon annan person eller en tidning skriver något intressant om FRA länkar hon till vad som skrivits och väver in sina kommentarer i texten. Hon refererar både till tankegångar på mindre bloggar och till ordväxlingen som Bodström och Danielsson hade i Danielssons blogg. I ett inlägg hänvisar hon även till att det offentliga samtalet pågår på Knuff.se där i princip alla blogginlägg registreras. Andersson skiljer därmed inte på person och person utan det är debatten som är viktig. De som berörs och är intresserade ska ha möjlighet att få komma till tals. Detta förstärks också av att hon även erbjuder gästbloggare en plattform för att kunna uttrycka sina åsikter i debatten. Denna strävan som Andersson visar med sitt handlande återknyter till den form av deliberation som Dahlgren (2001: 623) beskriver där en inkluderande attityd förutsätts för att diskussionen ska kunna föras. Hur jämlikhet präglas i bloggen kommer också till uttryck i kommentarerna till de olika inläggen. Både Andersson och kommentatorerna tycks vara rörande överens om att FRA-lagen inte gagnar det svenska samhället. Den diskussion som uppkommer bidrar därför inte till att både

en för och emot sida kommer till tals bland kommentarerna. Indirekt kommer däremot motsatta åsikter till tals i kritiserande men sakliga ordalag. Detta hände till exempel när Andersson diskuterar Marcus Svenssons blogginlägg på Smålandsposten. Konversationen i det här fallet förs mellan två bloggar men Svensson försöker aldrig att föra en diskussion bland kommentarerna i Anderssons blogg. Det pågår därmed inget aktivt uteslutande av oliktankande inom bloggen, men i och med att det finns en stor grupp av liktankande som läser och kommenterar finns det om inte en fysisk begränsning ändå ett psykologiskt hinder innan man aktivt ger sig in i diskussionen. Bloggens decentraliserade natur skulle även kunna vara en orsak till få oliktankande kommenterar. De som känner till bloggen är liktankande och kommenterar. De oliktankande känner däremot inte till bloggen alls, och kan därför inte ge sig in i diskussionen. Dahlgren (2009:162-166) påpekar att pluraliteten på Internet riskerar att leda bort från en allmän debatt till fragmenterade segment som genererar ett visst förhållningssätt. Bloggen Opassande tenderar att bli just ett forum exklusivt för samstämmiga kritiker av FRA-lagen.

Huruvida inläggen söker stöd i förnuftsmässiga argument finner man att Andersson för en saklig diskussion. När hon skriver om Marcus Svenssons blogginlägg i Smålandsposten kritiserar hon det genom att bygga sin argumentation på hur meddelarskyddet fungerar (Andersson 2008). Hon förklarar därmed inkompatibiliteten mellan den och avlyssning. Det förs med andra ord en saklig diskussion av Andersson där hon bemöter argument som skrivits av andra på andra bloggar eller i tidningar. I kommentarsfältet däremot pågår ingen diskussion om huruvida argumenten stämmer eller ej, vilket jag tagit upp i tidigare stycke. Det utbyte av motsatta åsikter som förekommer sker istället främst mellan bloggar med hjälp av trackbacks. För att återknyta till exemplet Marcus Svensson bemöter han Anderssons inlägg på sin egen blogg. Till skillnad från Andersson raljerar han kring debatten i bloggofären. Vilket han också får väldigt mycket kritik för via mail och inlägg på hans blogg. Andersson håller i grunden en saklig och rationell ton i debatten och även i kommentarerna ser man tillägg för att förtydliga och fördjupa. Däremot är situationen inte heller helt oproblematiske. De som argumenterar mot FRA-lagen har ett mer sammansvetsat nätverk med aktivt engagemang. I detta fall får Svensson massiv kritik för något han skrivit raljerande. Att en stor mängd människor e-postar och kritiserar kan verka självsanerande. Det vill säga att de personer som inte följer konventioner som skapats i bloggofären får kritik och slutar med sitt beteende. Men det finns också en överhängande risk att enskilda personers röst dränks av kommentarer som gör att debatten inte blir fördjupad utan stannar på en mer grundläggande nivå. Barber (2003: 173-179) menar att det demokratiska samtalet förutom intresseartikulering behöver gehör. Genom ett stort informationsöverflöd av åsikter på en blogg blir det svårare att ta till sig argument och sätta sig in i andras perspektiv.

När man betraktar i vilket förhållande Anderssons blogg står till ärlighet finner man att hon är öppen för vad hon står för och det som hon skriver på bloggen är hennes egna personliga åsikter. Andersson är öppen med sin identitet så till vida att folk vet vem hon är som internetidentitet. Hon har däremot ingen bild på sig eller något som tydligare knyter hennes identitet på nätet till en identitet i verkliga

livet. Detsamma gäller kommentatörerna som i princip blir anonyma när de har ett användarnamn som inte är länkad till en annan blogg eller hemsida. Dahlberg (2001: 623) skriver att debatten tjänar på öppna identiteter och att all relevant information bör delges. I Anderssons blogg fungerar det bra även om varken hon eller kommentatörerna är särskilt öppna med sina identiteter. Det beror snarast på att de tycks ha lärt känna varandra som internetidentiteter.

Andersson är däremot tydlig med vad hon står för och också transparent i vad för bakgrundsmaterial hon använder när hon skriver på bloggen. Detta gör hon genom att väva in sina länkar i texten hon skriver. Woodly (2008: 117) skriver att man genom ett kritiskt förhållningssätt och ett strukturerat resonemang vinner läsarna. Det finns många goda exempel på hur hon delar information med sina läsare och hur hon gör det på ett kritiskt sätt vilket också delvis verkar spilla över hos de som kommenterar. Även bland kommentarerna finns förtydligande information eller djupare information kring ämnet. Bland kommentarerna syns inte något större spår av intern kritik bland den information som delas. I och med att det finns ett band av samhörighet är det troligt att de som läser texterna också skapar en högre tröskel för att ge kritik. I syfte att stärka en respektfull interaktion kan ett reflektivt förhållningssätt till sin egen position och ståndpunkt vara förtjänstfullt. Dahlberg (2001: 623, 625) menar att viljan att sätta sig in andras synsätt bäddar för en demokratisk debatt. I Anderssons blogg gör frånvaron av debattörer med tydliga åsiktsskillnader att det egna perspektivet reproduceras.

5.4 Bloggens funktioner

I teoridelen har bloggans betydelse diskuterats och hur man ska kunna förstå en del av dess tekniska implikationer. Här tar vi upp de praktiska aspekter vi funnit när vi läst bloggarna och försöker att knyta samman det med hur samtalet förs. Bloggarna består av i huvudsak av tre olika element: själva blogginlägget, kommentarer från besökare och länkar. Dessa tre element har en sak gemensamt: de är alla olika typer av information. Dessa funktioner behandlas lite olika vilket också får konsekvenser för hur diskussion kan föras i bloggen som medium.

Blogginlägget är grundstommen och det är utifrån informationen som presenteras där som diskussionen formar sig i kommentarsfältet. De specifika blogginlägget har dessutom en specifik adress, en permalänk, som gör att andra bloggare kan länka till inlägget. Här syns därför en tydlig hierarki mellan kommentarer kontra blogginlägg. Inlägget fungerar som agendasättare och definierar vilken diskussion som kan föras i kommentarsfältet. Om en annan skribent länkar till bloggen sker det till inlägget, inte till en viss kommentar. Därmed är det författaren till blogginlägget som får äran för det som skrivits trots att kommentarerna kanske vidareutvecklat viktiga aspekter. Om inte författaren på något sätt deltar i diskussionen blir effekten av bloggskrivandet lite av en megafon, även om det skulle förekomma en debatt bland kommentarerna.

I de tre bloggar som undersökts har alla saknat ett strukturerat kommentarsystem. Ett sådant system hade kunnat tydliggöra delaskpekter av

diskussionen och underlätta samtalet som helhet. Systemet som det ser ut nu innebär att även om någon skrivit ett tänkvärd inlägg minskar sannolikheten att man hittar det och kan referera för fördjupad diskussion. Blogginläggen är dessutom i princip alltid mer välskrivna än de kommentarer som följer på. Kommentarer har den inneboende egenskapen att det är enkelt att snabbt skriva den. Om debatten därmed hettar till är det lätt att man skriver saker man egentligen inte borde och kvaliteten på debatten sänks.

Ett annat sätt att föra diskussionen i bloggosfären är att i sin text länka till ett annat blogginlägg och diskutera vad den andre författaren säger. Gör man detta dyker det upp en trackback i kommentarsfältet. I de tre bloggar som undersökts här hade två av tre bloggar denna funktion aktiverad. Förs diskussionen på det här sättet blir samtalet mer jämlikt eftersom att båda 'äger' sina egna ord och man lägger dessutom mer tid på att formulera sig väl. Emellertid så skiljs diskussionen åt rumsligt vilket gör att den inte blir lika påtaglig. Författaren har också större intresse av att besvara kommentarer till sitt eget inlägg än att följa en diskussion som pågår på en annan blogg. När trackbacks förekommit bland de två bloggar vi undersökt har huvuddelen av dessa varit länkade till information för den egna publiken och inte till en fördjupad diskussion. De tre bloggarna har också diskuterat vitt skilda teman inom FRA-lagen, även om de tidvis berört varandra.

När trackbacks används mer till informationsspridning och olika teman diskuteras på bloggarna framstår bloggvärlden i helhet som ganska fraktioniserad. Den bild som växer fram när man besöker olika trackbacks från de tre bloggarna är att de alla hänger ihop i ett nätverk genom länkar där information sprids. De bloggar som har fler länkar förekommer på fler bloggar och blir därmed enklare att hitta. Detta system blir tämligen meritokratiskt där de som blir mest länkade också blir de största opinionsbildarna. En demokratiserande faktor i sammanhanget och som underlättar att hitta de diskussioner som förs kring FRA är websidor, ex *knuff.se*, som fungerar som aggregatorer där allt som skrivs om ett visst ämne blir länkade till. En annan demokratiserande faktor i sammanhanget var att de stora bloggarna i FRA debatten skapade en bloggvägg där det länkades till mindre besökta bloggar som visade sitt motstånd mot FRA-lagen. Opinionsbildarna i bloggosfären lyfte därmed fler röster till debatten genom att länka till mindre sidor. Fler människor fick därmed en större möjlighet till att uttrycka sin åsikt och det är vad som behövs i ett deliberativt samtal. Emellertid innebär även den här bloggväggen en förstärkt position för just motståndet mot FRA-lagstiftningen i förhållande till sympatisörerna. Effekten av detta blir således mer av ett ensidigt samtal där bara en av sidorna kommer till tals.

6 Sammanfattning

Bloggar som ny medial funktion kan öppna en alternativ arena för interaktion och samtal inom den offentliga sfären. Det är tydligt att aktivt engagemang – i detta fall i formen av protest, kommer till uttryck på ett enkelt och tillgängligt sätt. Bloggen möjliggör diskussion på ett effektivt sätt men det finns däremot en tendens till isolering i subjektiva forum. Några intressanta slutsatser kring denna problematik kan definieras.

Danielssons blogg erbjuder ett forum för debatt kring FRA-lagstiftningen som grundas i saklig argumentation. De som kommenterar inläggen får gehör för sina åsikter och har på så vis möjlighet att delta i en dialog med Danielsson som politisk representant. Trots att Danielsson lyssnar på de motsatta åsikterna blir de inte helt besvarade eftersom det saknas relevanta referat till fakta att granska och bygga vidare på. Liksom hos Federley är bloggen öppen för allmänheten men dialogen tycks reduceras till opinionens ifrågasättande av deras åsikter i position av politiker. Det finns ett massivt initiativ till påverkan, något som bloggarna också möjliggör, men den ensidiga kritiken tenderar att dränka en eventuell dialog. Schismen mellan statlig representativitet som politiker och privatperson påverkar tydligt interaktionen på Danielssons och Federleys bloggar. Eftersom diskussionen hos Danielsson karaktäriseras av saklig argumentation ger den möjligtvis ett större utbyte för kritiker. Men gemensamt med Federleys blogg framstår den politiska anknytningen som problematisk eftersom den ger författaren en dominant roll i samtalet i och med att de båda har en insiderposition. I det här sammanhanget möjliggör det att de alltid får sista ordet oavsett vilka argument som än kommer fram. Federleys vaghet i början tycks också bidra till föra bort diskussionen från sakfrågan. Att undvika en sådan sorts missinformation där tydlighet snarare än vaghet är framträdande blir viktig för att inkludera skilda perspektiv i debatten.

Intressant är att det hos både Danielsson och Federley tycks finnas en viss reflektion över sitt perspektiv och sin position. Danielsson nyanserar sitt perspektiv i möte av motargument och Federley visar ambivalens inför sin position i omröstningen. Det finns här en inbjudan för opinionen att påverka. Som redaktörer och agendasättare för bloggarna styr ändå Danielsson samtalet genom att välja specifika diskussionstrådar, medan Federley centrerar debatten till privata reflektioner. Federley bemöter inte heller kommentarerna i forumet på ett relevant sätt utan delaktigheten begränsas. Hos Andersson märks istället en vilja till att inkludera de som är intresserade när hon från en icke-elitistisk position dels granskar offentliga uttalanden men också refererar till övriga diskussioner. Med stöd i aktuell fakta möjliggörs en saklig diskussion där skilda perspektiv potentiellt kan komma till uttryck. Däremot utvecklas forumet till ett isolerat segment av debatten eftersom förespråkare för lagen inte deltar.

Sammantaget är bloggarna relativt fraktioniserade. Trots att det är jämförelsevis stora forum i ett nätverk pågår det väldigt lite diskussion dem emellan. Även debattforumen på mindre bloggar som länkar till de välbesökta forumen återspeglar denna fraktionisering. Den struktur som uppenbaras är att varje blogg tar gestalten av ett eget politiskt samtal med sin egen grupp av läsare. I alla dessa fall saknades en balans mellan motståndare och sympatisörer som skulle kunna ha medfört ett bättre debattunderlag grupperna emellan.

Fraktioniseringen tar sig även i uttryck i osäkerheten kring informationshantering. Detta syntes inte minst på Federleys blogg där vilken information som var korrekt diskuterades. Anderssons blogg är emellertid ett exempel på hur detta avhjälpes genom att debattörerna försökte uppdatera varandra. Ur ett deliberativt perspektiv är det i den typen av forum som deltagandet och interaktionen stärks då det finns ett substantiellt innehåll att resonera kring. Danielssons blogg kan till viss del liknas vid ett sådant positivt centralt forum, men hos honom saknas länkar till andra som befäster det som diskuteras. Motsatsen till Andersson finns hos Federley som sedan tidigare uppfattas som en opinionsbildare. Trots att hans inlägg är mer emotionellt orienterade länkas de flitigt. Det blir tydligt att det behövs både mer centrala forum där information sprids och diskussion kan äga rum, samt mindre forum som kan länkas för mer information.

Debattklimatet ter sig dessutom lätt väldigt polariserat och har inte alltid varit i linje med de deliberativa konventioner som vi utgått ifrån. Detta skulle vi delvis vilja hänföra till bristande informationshantering vilket skapar en osäkerhet för debattörerna. Resonemang om sakfrågan reduceras till tveksamhet kring underlaget. I kommentarerna är det inte heller alltid lätt att följa diskussionen eftersom många teman behandlas samtidigt, vilket också tycks bidra till att polarisera debatten. Ett strukturerat system för diskussionens teman kunde erbjuda mer relevanta och fördjupade kommentarer istället för att diskussionen upprepas.

Som helhet tycks debatten och bloggarnas funktioner stödja ett folkligt engagemang. Forumet blir en alternativ kanal för människor att uttrycka sina preferenser, utanför även traditionell media. Det finns ett brett initiativ till påverkan som tar sig uttryck i direkta kontakter med politiker utanför det konventionella parlamentariska systemet. Trots det slutgiltiga resultatet i omröstningen fanns det en stark opinion mot lagstiftningen. Intressant är här vilken stor betydelse den statliga anknytningen hos bloggar har för formen av interaktion. Även om bloggarna varken arrangeras av ekonomiska eller uttalat statliga intressen begränsas samtalet av de politiska representanternas dominanta roll. Utbyte och dialog tenderar att övergå i ogrundad övertalning när en part innehar mer kunskap och beslutsposition. Ett problem med den demokratiska potentialen hos bloggarna tycks vara att de dominanta samhällspositioner vissa personer har reflekteras även i denna mediala sfär. Anderssons blogg drabbas inte av lika låsta debattpositioner, men här avspeglas skilda sociala gruppers inflytande i form av engagemang och intresse. Det är främst människor med åsikt, information och intresse som aktivt deltar i dialogen – därtill också med en specifik kritisk röst. Lite förvånande är att korrekt information, ärlighet i intentioner och frånvaro av ensidighet tycks vara så viktigt för jämlikt deltagande

och möjlighet att påverka. Journalistikens objektivitetskrav gör sig faktiskt här gällande som parametrar för att undvika substanslös polemik och isolerade forum med självgenererande perspektiv. För att nå konsensus och inkludera en allmänhet kanske debatten skulle ha tjänat på en bättre struktur och förhållningsregler. Interaktiva medier kan utgöra en värdefull kanal för politiskt deltagande men en viss administrering och struktur kanske skulle finlipa dess potential som alternativ publik sfär. Att samhällets sociala maktrelationer avspeglar sig i forumet kan man inte riktigt beskylla bloggans funktioner för i sig. Och hur man kommer till rätta med tendensen att mediet producerar isolerade forum kan bli en fråga att ställa i vidare undersökningar.

7 Referenser

- Andersson, Marie, 2008, *7 dagar kvar tills regeringen sviker svenska folket*,
<http://opassande.se/index.php/2008/06/10/7-dagar-kvar-tills-regeringen-sviker-svenska-folket/>, Hämtat: 2010-08-04
- Barber, R. Benjamin, 2003, *Strong Democracy. Participatory Politics for a New Age*.
Berkeley: University of California Press.
- Danielsson, Staffan 2008a, *Yortsatt dialog med svar på era frågor*
<http://staffandanielsson.blogspot.com/2008/06/fortsatt-dialog-med-svar-p-era-fra.html>, Hämtat: 2010-08-04
- Danielsson, Staffan 2008b, *Tack för alla inlägg - några kommentarer*
<http://staffandanielsson.blogspot.com/2008/06/tack-fr-alla-inlgg-ngra-kommentarer.html>, Hämtat: 2010-08-04
- Danielsson, Staffan 2008c, *Tack för alla inlägg 2 - några kommentarer*,
<http://staffandanielsson.blogspot.com/2008/06/tack-fr-alla-inlgg-2-ngra-kommentarer.html>, Hämtat: 2010-08-04
- Dahlberg, Lincoln, 2001, "The Internet and democratic discourse", i *Information, Communication and Society*, 4:4.
- Dahlgren, Peter, 2009, *Media and Political Engagement. Citizens, Communication and Democracy*, New York: Cambridge University Press.
- Habermas, Jürgen, 1984, *Borgerlig offentlighet*, Lund: Arkiv.
- Olsson, Tobias, 2008-09-18, "FRA-lagen visar på bloggarnas makt. Ny rapport om bloggbävningen." i *Svenska Dagbladet*, Hämtat: 2010-08-04
http://www.svd.se/nyheter/inrikes/fra-lagen-visar-pa-bloggarnas-makt_1745605.svd.
- Twingly: <http://www.twingly.com/about>. Hämtat: 2010-08-10.
- Twingly 2008, *Bloggbävningen, debatten om FRA-lagen - en jordbävning i bloggösfären*:
<http://blog.twingly.com/2008/09/18/twingly-report-about-the-fra-debate/>.
- Våge, Lars, Stattin, Erik & Nygren, Gunnar, 2005, *Bloggtider*, Stockholm: Sellin & Partner
- Woodly, Deva, 2008, "New Competencies in democratic communication? Blogs, agenda setting and political participation" i *Public Choice*, 134.
- Åberg, Anna, 2008-06-14, "Bloggarna leder striden mot FRA-lag." i *Dagens Nyheter*,
<http://www.dn.se/nyheter/sverige/bloggarna-leder-striden-mot-fra-lag-1.553403>.
Hämtat: 2010-08-04

8 Bilaga

Frågeschema 1 - Samtalets struktur

- Förnuftsmässig argumentation

- Motiveras argumentationen genom rationella anspråk?
- Appellerar den till moraliska/praktiska överväganden?
- Motiveras argumenten utifrån egenintresse eller samhällsnytta?
- Appellerar argumentationen till en målgrupps intressen?
- Motiveras argumentationen med hänvisning till fakta?

- Ärlighet i debatten/informationshantering

- Är textförfattaren/na öppen med sin identitet?
- Ger debattinläggen ett ärligt uttryck för den personliga ståndpunkten?
- Redovisas informationskällor öppet?
- Förhåller sig debattörerna kritiska till informationen?
- Kan informationen anses opartisk?
- Förekommer informationsutbyte mellan debattörerna?

- Diskursiv jämlikhet/utom och inom

- Hur bemöter textförfattaren kommentarer av andra debattörer?
- Hur hanterar textförfattaren andra diskussioner om ämnet?
- Representeras olika åsikter i debatten? Hur bemöts dessa?
- Kommer de som berörs av debatten till tals?
- Kommer aktörer med olika bakgrund till tals?

- Reflektion över sin egen position/lyhördhet för andra

- Hur förhåller sig textförfattaren till sitt eget kulturella perspektiv?
- Finns det utrymme för att nyansera sina perspektiv?
- Finns det utrymme för att åsikter förändras i debatten?
- Vilka är textförfattarens intentioner med inläggen?

Frågeschema 2 - Bloggen i helhet

- Samhällssammanhang

- Hur reflekterar texterna den aktuella debatten?

- Hur påverkas texterna av förändringar i den aktuella debatten?
- Publiceras texterna av privata eller offentliga/politiska aktörer
- Är texterna uttryck för politiskt engagemang eller privata intressen?
- Förekommer reklam på bloggen?
- Framgår det om det finns finansiärer?
- Vem riktar sig texterna till? Allmänhet eller målgrupp?
- Är texterna tillgängliga för allmänhet?

Frågeschema 3 - Bloggens funktioner

Användning av trackbacks/länkar i texten

- Vad har aggregering av bloggar för betydelse?
- Hur påverkar länkar samtalet?
- I vilket syfte används länkar på bloggen?

Kontinuerlig uppdatering

- Betydelsen av att snabbt kunna producera ett inlägg?
- Vilken möjlighet finns att publicera kommentarer?
- Hur redigeras texterna?